

The Impact of Financial Development and Manufacturing Industry on Economic Growth: The Case of Kazakhstan

Hakan ATEŞ¹, Yeter AYDIN², Hesna YILDIRIM³

¹ Öğr. Gör, Finans, Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, Ataşehir Adıgüzel MYO, Türkiye, hakanates@adiguzel.edu.tr.
ORCID ID: 0000-0002-0232-9227.

² Öğr. Gör., Finans, Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, Ataşehir Adıgüzel MYO, Türkiye, yeteraydin@adiguzel.edu.tr.
ORCID ID: 0000-0002-8541-9032.

³ Dr. SMMM, hesnaa67@gmail.com.
ORCID ID: 0000-0002-6810-4223.

ABSTRACT

This study examines the impact of financial development and manufacturing industry on economic growth in Kazakhstan using annual data from 1997-2024. Real per capita gross domestic product (GDP) represents economic growth, domestic credit provided by banks to the private sector represents financial development, and the share of manufacturing value added in GDP represents manufacturing industry value added. The ARDL bounds test was used to analyze the long-term and short-term relationships between the variables. The findings indicate a long-term relationship between economic growth, financial development, and manufacturing industry. According to long-term coefficient estimates, financial development positively and statistically significantly affects economic growth. The impact of manufacturing industry on economic growth is also positive, although its statistical significance is more limited. Short-term results show a mechanism of adjustment towards long-term equilibrium in the model. Overall, the findings reveal that financial development plays a decisive role in the economic growth process in Kazakhstan, and manufacturing industry is a supportive element of growth.

Keywords: Economic Growth, Financial Development, Manufacturing Industry, ARDL Bounds Test.

Finansal Gelişme ve İmalat Sanayinin Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkisi: Kazakistan Örneği

ÖZET

Bu çalışmada, Kazakistan'da finansal gelişme ve imalat sanayinin ekonomik büyüme üzerindeki etkisi 1997-2024 dönemine ait yıllık veriler kullanılarak incelenmiştir. Ekonomik büyümeyi temsilen kişi başına düşen reel gayri safi yurt içi hasıla, finansal gelişmeyi temsilen bankalar tarafından özel sektöre sağlanan yurtiçi kredi, imalat sanayini temsilen ise imalat sanayi katma değerinin GSYH içindeki payı kullanılmıştır. Çalışmada değişkenler arasındaki uzun ve kısa dönemli ilişkilerin analiz edilmesi amacıyla ARDL sınır testi yaklaşımından yararlanılmıştır. Elde edilen bulgular, ekonomik büyüme, finansal gelişme ve imalat sanayi arasında uzun dönemli bir ilişkinin bulunduğunu göstermektedir. Uzun dönem katsayı tahminlerine göre finansal gelişme ekonomik büyümeyi pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı şekilde etkilemektedir. İmalat sanayinin ekonomik büyüme üzerindeki etkisi de pozitif yönde gerçekleşmekte, ancak bu etkinin istatistiksel anlamlılığı daha sınırlı düzeyde ortaya çıkmaktadır. Kısa dönem sonuçları ise modelde uzun dönem dengesine doğru bir uyum mekanizmasının bulunduğunu göstermektedir. Genel olarak bulgular, Kazakistan'da finansal gelişmenin ekonomik büyüme sürecinde belirleyici bir rol oynadığını ve imalat sanayinin de büyümeyi destekleyici bir unsur olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ekonomik Büyüme, Finansal Gelişme, İmalat Sanayi, ARDL Sınır Testi.

GİRİŞ

Ekonomik büyüme, ülkelerin temel makroekonomik hedeflerinden biri olmakla birlikte, yalnızca milli gelir artışıyla açıklanabilecek dar kapsamlı bir süreç değildir. Büyümenin sürdürülebilirliği, üretim kapasitesinin genişlemesi, yatırımların üretken alanlara yönlendirilmesi ve ekonomik yapının daha yüksek katma değer üretebilen sektörler etrafında güçlenmesiyle yakından ilişkilidir. Bu nedenle ekonomik büyümenin hangi unsurlar tarafından desteklendiğinin ortaya konulması, büyümenin niteliğini değerlendirmek açısından önem taşımaktadır (Lin ve Monga, 2010; Chen ve Huo, 2022).

Ekonomik büyümenin kaynaklarına ilişkin tartışmalarda imalat sanayi özel bir konuma sahiptir. Kaldor'un birinci yasası, imalat sanayi üretimi ile ekonomik büyüme arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunduğunu ileri sürmekte ve sanayi sektörünü büyüme sürecinin temel itici güçlerinden biri olarak değerlendirmektedir. Bu yaklaşım, ekonomik büyümenin üretim yapısından bağımsız biçimde ele alınamayacağını göstermektedir. İmalat sanayi; üretim kapasitesi, verimlilik artışı, ölçek ekonomileri, teknoloji kullanımı ve katma değer yaratma gücü aracılığıyla ekonomik büyüme sürecinde stratejik bir rol üstlenmektedir (Saridoğan, 2020: 1492).

Bununla birlikte, imalat sanayinin büyümeyi destekleyebilmesi yalnızca üretim kapasitesinin varlığına değil, bu kapasitenin finansmanına da bağlıdır. Sanayi sektöründe üretimin genişleyebilmesi, firmaların yatırım yapabilmesi ve mevcut kapasitelerini artırabilmesi için yeterli ve istikrarlı finansman kaynaklarına ihtiyaç vardır. Bu noktada finansal gelişme, tasarrufların yatırıma yönlendirilmesi, kredi tahsis sürecinin etkinleşmesi, sermaye maliyetlerinin azalması ve özel sektörün finansmana erişiminin kolaylaşması yoluyla reel üretim sürecini destekleyen temel bir kanal olarak ortaya çıkmaktadır (Karakuş, 2025: 108; Ataklı Yavuz ve Bektaş, 2023: 349).

Bu nedenle finansal gelişme ile imalat sanayi, ekonomik büyüme sürecinde birbirinden bağımsız iki unsur olarak değil, birbirini tamamlayan iki kanal olarak değerlendirilebilir. İmalat sanayi üretim, verimlilik ve katma değer kanalıyla büyümeyi desteklerken; finansal gelişme kredi, kaynak tahsisi ve yatırım finansmanı kanalı üzerinden bu üretim sürecinin sürdürülebilirliğine katkı sağlamaktadır. Özellikle bankacılık sistemi tarafından özel sektöre sağlanan krediler, firmaların üretim faaliyetlerini sürdürmesine, yatırım kapasitesini genişletmesine ve ekonomik faaliyet hacminin artmasına imkân tanımaktadır (Türkmen ve Arıcan, 2021: 249; Akacan ve Arslan, 2020: 54).

Bu teorik çerçeve, doğal kaynak gelirlerinin ekonomik yapı üzerinde belirleyici olduğu ülkeler açısından daha önemli hale gelmektedir. Doğal kaynaklara dayalı büyüme modellerinde ekonomik büyümenin sürdürülebilirliği, üretim yapısının çeşitlendirilmesine, sanayi kapasitesinin güçlendirilmesine ve finansal sistemin reel sektöre etkin biçimde kaynak aktarabilmesine bağlıdır. Bu nedenle finansal gelişme ile imalat sanayinin ekonomik büyüme üzerindeki etkisinin birlikte incelenmesi, ekonomik çeşitlenme ve üretim yapısının dönüşümü açısından anlamlı bir araştırma alanı sunmaktadır.

Bu bağlamda Kazakistan, finansal gelişme, imalat sanayi ve ekonomik büyüme ilişkisini incelemek açısından dikkat çekici bir ülke örneği sunmaktadır. Bağımsızlık sonrası dönemde piyasa ekonomisine geçiş süreci yaşayan Kazakistan, doğal kaynak zenginliği ve enerji ihracatıyla öne çıkan bir ekonomi yapısına sahiptir. Ancak doğal kaynaklara dayalı büyüme modeli, ekonomik çeşitlenme, verimlilik artışı ve sanayi temelli üretim kapasitesinin güçlendirilmesi ihtiyacını da beraberinde getirmektedir. Dünya Bankası değerlendirmelerinde Kazakistan ekonomisinin 2024 yılında yaklaşık %4 büyüdüğü, 2025 yılında büyümenin geçici olarak hızlanmasının beklendiği, ancak orta vadede düşük verimlilik ve azalan yatırım eğilimleri nedeniyle büyümenin yavaşlayabileceği vurgulanmaktadır (World Bank, 2025). Bu durum, Kazakistan açısından yeni büyüme kaynaklarının ve ekonomik çeşitlenmenin önemini artırmaktadır.

Kazakistan'ın ekonomik yapısı dikkate alındığında, finansal sistemin reel sektöre kaynak aktarma kapasitesi ve imalat sanayinin büyüme sürecindeki rolü daha önemli hale gelmektedir. Bankacılık sektörü tarafından özel sektöre sağlanan krediler, yatırımların finansmanı ve üretim kapasitesinin genişlemesi açısından temel bir kanal işlevi görebilir. Bununla birlikte, imalat sanayinin GSYH içindeki payı, ekonominin üretim tabanının ne ölçüde çeşitlendiğini ve büyümenin reel sektörle ne ölçüde desteklendiğini göstermesi bakımından önemlidir. Dolayısıyla Kazakistan örneğinde finansal gelişme ile imalat sanayinin ekonomik büyüme üzerindeki etkisinin birlikte incelenmesi, ülkenin büyüme dinamiklerinin anlaşılması açısından anlamlı bir araştırma alanı oluşturmaktadır.

Bu çalışmanın temel amacı, Kazakistan'da finansal gelişme ve imalat sanayinin ekonomik büyüme üzerindeki etkisini 1997-2024 dönemi yıllık verileriyle incelemektir. Çalışmada ekonomik büyümeyi temsilen kişi başına düşen reel gayri safi yurt içi hasıla, finansal gelişmeyi temsilen bankalar tarafından özel sektöre sağlanan yurtiçi kredi, imalat sanayini temsilen ise imalat

sanayi katma değerinin GSYH içindeki payı kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki kısa ve uzun dönemli ilişkilerin analiz edilmesinde ARDL sınır testi yaklaşımından yararlanılmıştır. ARDL yönteminin tercih edilmesinin temel nedeni, değişkenlerin farklı bütünleşme derecelerine sahip olduğu durumlarda uzun dönemli ilişkinin test edilmesine olanak sağlamasıdır.

Çalışmanın literatüre katkısı iki açıdan değerlendirilebilir. İlk olarak, finansal gelişme-ekonomik büyüme ve imalat sanayi-ekonomik büyüme ilişkileri literatürde çoğunlukla ayrı ayrı ele alınmaktadır. Bu çalışma ise finansal gelişme ile imalat sanayini aynı model içerisinde değerlendirerek ekonomik büyüme üzerindeki etkilerini birlikte incelemektedir. İkinci olarak, Kazakistan gibi doğal kaynak gelirlerinin önemli olduğu ve ekonomik çeşitlenme ihtiyacının öne çıktığı bir ülkede imalat sanayi ve finansal gelişme kanallarının büyüme üzerindeki rolünü analiz etmesi bakımından ülke özelinde katkı sunmaktadır.

Bununla birlikte çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. İlk olarak analiz, veri erişilebilirliği dikkate alınarak 1997-2024 dönemiyle sınırlandırılmıştır. İkinci olarak ekonomik büyüme, finansal gelişme ve imalat sanayini temsilen belirli göstergeler kullanılmıştır. Bu nedenle elde edilen bulgular, kullanılan değişkenlerin temsil gücü çerçevesinde değerlendirilmelidir. Üçüncü olarak çalışma, Kazakistan özelinde yürütüldüğü için bulguların diğer geçiş ekonomilerine veya doğal kaynak zengini ülkelere doğrudan genellenmesi uygun olmayabilir. Son olarak, modelde finansal gelişme ve imalat sanayi temel açıklayıcı değişkenler olarak ele alınmış; dış ticaret, doğrudan yabancı yatırımlar, enerji gelirleri, beşerî sermaye veya kurumsal kalite gibi büyümeyi etkileyebilecek diğer değişkenler kapsam dışında bırakılmıştır. Bu durum, çalışmanın odaklı bir analiz sunmasını sağlamakla birlikte, gelecekte yapılacak araştırmalar için daha geniş değişken setleriyle yeni analizlerin yapılmasına imkân tanımaktadır.

Çalışmanın izleyen bölümleri şu şekilde düzenlenmiştir. İkinci bölümde finansal gelişme, imalat sanayi ve ekonomik büyüme ilişkisine yönelik ampirik literatür özetlenmektedir. Üçüncü bölümde veri seti, değişkenler ve ekonometrik model açıklanmaktadır. Dördüncü bölümde ARDL sınır testi, uzun dönem katsayı tahminleri, kısa dönem hata düzeltme modeli ve tanimsal test sonuçları sunulmaktadır. Son bölümde ise elde edilen bulgular genel olarak değerlendirilmekte ve politika önerilerine yer verilmektedir.

Literatür

Ekonomik büyüme sürecinin belirleyicileri, iktisat literatüründe uzun süredir tartışılan temel konular arasında yer almaktadır. Bu kapsamda finansal gelişme, tasarrufların yatırıma yönlendirilmesi, kredi kanallarının etkinleşmesi, sermaye birikiminin desteklenmesi ve kaynak tahsisinin iyileştirilmesi yoluyla ekonomik büyümeyi etkileyebilen önemli bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Bunun yanında imalat sanayi üretim kapasitesini artırması, istihdam yaratması, verimlilik artışlarını desteklemesi ve dış ticaret performansına katkı sağlaması nedeniyle büyüme dinamikleri açısından stratejik bir sektör olarak öne çıkmaktadır. Dolayısıyla finansal gelişme ve imalat sanayi, ekonomik büyümenin hem finansal hem de reel sektör temelli belirleyicileri olarak ele alınabilecek iki önemli değişkendir. Bu doğrultuda literatürde finansal gelişme-ekonomik büyüme ve imalat sanayi-ekonomik büyüme ilişkilerini inceleyen çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Aşağıdaki tabloda, söz konusu ilişkileri ele alan seçilmiş ampirik çalışmalar ülke/ülke grubu, dönem ve temel bulguları bakımından özetlenmektedir.

Tablo 1. Literatür Özeti

Yazar(lar)	Ülke(ler) / Örnekleme	Dönem	Bulgu
Yılmaz (2025)	Fransa, Almanya, Japonya, ABD ve Birleşik Krallık	1980-2024	AMG tahmincisi bulgularına göre, finansal gelişmenin ekonomik büyüme üzerinde pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi bulunmaktadır. Bu sonuç, finansal gelişmenin büyüme sürecini destekleyen bir unsur olduğunu göstermektedir.
Görgel vd. (2025)	Türkiye	1990-2020	CCR, FMOLS ve DOLS tahmin sonuçlarına göre, finansal gelişme endeksinin ekonomik büyüme üzerinde pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi bulunmaktadır. Bu bulgu, finansal gelişmenin uzun dönemde ekonomik büyümeyi desteklediğini göstermektedir.
Ülger (2025)	MINT ülkeleri	1990-2020	Dumitrescu-Hurlin panel nedensellik testi bulgularına göre, ekonomik büyüme ile finansal gelişme arasında çift yönlü nedensellik ilişkisi tespit edilmiştir. Ayrıca üretim katma değerinden ekonomik büyümeye doğru tek yönlü nedensellik bulunmuştur. Bu sonuç, finansal gelişme ile büyümenin karşılıklı etkileşim içinde olduğunu, üretim/imalat kaynaklı katma değer ile büyümeyi destekleyen bir kanal olarak öne çıktığını göstermektedir.

Küçük Karaman ve Kapkara Kaya (2024)	Türkiye	2007-2022	ARDL modeli bulgularına göre, banka kredilerinin imalat sanayi üzerinde uzun dönemde pozitif etkisi bulunurken, kısa dönemde anlamlı bir etkisi tespit edilmemiştir. Bu sonuç, finansal kaynakların imalat sanayi üzerindeki etkisinin daha çok uzun dönemde ortaya çıktığını göstermektedir.
Ataklı Yavuz ve Bektaş (2023)	Afganistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Ermenistan, Azerbaycan, Bangladeş, Çin, Gürcistan, Endonezya, Hindistan, Irak, İsrail, Ürdün, Japonya, Kazakistan, Kırgızistan, Kore, Kuveyt, Maldivler, Myanmar, Moğolistan, Malezya, Nepal, Pakistan, Filipinler, Katar, Singapur, Tacikistan, Türkiye ve Vietnam	2010-2020	İki Aşamalı Sistem GMM tahmin sonuçlarına göre, finansal gelişme göstergelerinden para arzının ekonomik büyüme üzerinde negatif, özel sektör kredilerinin ise pozitif etkisi olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç, finansal gelişmenin büyüme üzerindeki etkisinin kullanılan göstergelere göre farklılaşabildiğini ortaya koymaktadır.
Has ve Çınar (2021)	Türkiye	1975-2019	En Küçük Kareler yöntemi bulgularına göre, imalat sanayi ile ekonomik büyüme arasında pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Bu bulgu, imalat sanayinin büyüme sürecinde önemli bir rol oynadığını göstermektedir.
Alasgarlı ve Sekmen (2021)	20 Asya ülkesi	1998-2018	Panel Granger nedensellik testi bulgularına göre, finansal gelişmeden ekonomik büyümeye doğru nedensellik ilişkisi tespit edilmiştir. Bu bulgu, finansal gelişmenin ekonomik büyüme üzerinde yönlendirici bir rol oynadığını göstermektedir.
Sugiyanto ve Yolanda (2020)	32 gelişmiş ekonomi ve 41 gelişmekte olan / yükselen ekonomi	1991-2015	Panel veri analizi bulguları, finansal gelişme ile ekonomik büyüme arasında pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunduğunu ortaya koymaktadır.
Atay (2020)	Türkiye	1961-2015	Granger nedensellik testi bulgularına göre, ekonomik büyümeden finansal gelişmeye doğru tek yönlü nedensellik ilişkisi saptanmıştır. Bu sonuç, finansal gelişmenin büyümeyi önceleyen değil, büyüme süreciyle birlikte şekillenen bir değişken olduğunu göstermektedir.
Moyo ve Jeke (2019)	37 Afrika ülkesi	1990-2017	Sistem-GMM tahmin sonuçlarına göre, imalat sektörünün ekonomik büyüme üzerinde pozitif etkisi bulunmaktadır. Bu bulgu, imalat sektörünün Afrika ülkelerinde büyümeyi destekleyen önemli bir unsur olduğunu göstermektedir.
Almosabbeh ve Almoree (2018)	Suudi Arabistan	1980-2014	Panel veri analizi bulgularına göre, imalat sanayinin ekonomik büyüme üzerinde pozitif etkisi bulunmaktadır. Bu sonuç, imalat sanayinin büyüme sürecini destekleyen üretken sektörlerden biri olduğunu göstermektedir.
Öztürk ve Altınöz (2018)	Türkiye'de BİST'te işlem gören şirketler	1995-2016	ARDL modeli bulgularına göre, imalat sanayi kârlılık oranının ekonomik büyüme üzerinde hem kısa hem de uzun dönemde pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi bulunmaktadır.
Kaya ve Yalçınkaya (2016)	BRICS ülkeleri, Türkiye, Güney Kore, Meksika ve Endonezya	1992-2012	Panel FMOLS ve VECM bulgularına göre, imalat sanayinin ekonomik büyüme üzerinde pozitif etkisi olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç, imalat sanayinin uzun dönemli büyüme dinamikleri açısından önemli bir rol oynadığını göstermektedir.
Adofu vd. (2015)	Nijerya	1990-2013	En Küçük Kareler yöntemi bulgularına göre, imalat sanayi ile ekonomik büyüme arasında negatif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Bu sonuç, imalat sanayinin büyüme üzerindeki etkisinin ülke koşullarına ve sektörel yapıya bağlı olarak farklılaşabileceğini göstermektedir.
Libanio (2006)	Latin Amerika ülkeleri	1985-2001	Panel veri analizi sonuçları, imalat sanayinin ekonomik büyümeyi pozitif yönde desteklediğini ortaya koymaktadır.

Tabloda yer alan çalışmalar genel olarak değerlendirildiğinde, finansal gelişme ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkinin büyük ölçüde pozitif ve anlamlı olduğu, bazı çalışmalarda ise iki değişken arasında çift yönlü ya da tek yönlü nedensellik ilişkilerinin tespit edildiği görülmektedir. Benzer şekilde imalat sanayinin ekonomik büyüme üzerindeki etkisini inceleyen çalışmaların

önemli bir kısmında, imalat sanayinin büyüme sürecini destekleyen üretken bir sektör olduğu yönünde bulgulara ulaşılmıştır. Bununla birlikte, bazı çalışmalarda ilişkinin yönünün ve anlamlılığının ülke grubu, dönem, yöntem ve kullanılan değişkenlere bağlı olarak farklılaşabildiği görülmektedir. Literatürde finansal gelişme-ekonomik büyüme ve imalat sanayi-ekonomik büyüme ilişkileri çoğunlukla ayrı ayrı ele alınmış; finansal gelişme ile imalat sanayini aynı model içerisinde değerlendirerek ekonomik büyüme üzerindeki etkilerini inceleyen çalışmalar ise sınırlı kalmıştır. Bu yönüyle mevcut çalışma, finansal yapının gelişimi ile reel üretim kapasitesini birlikte ele alarak ekonomik büyüme literatürüne katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Veri Seti ve Ekonometrik Model

Bu çalışmada, Kazakistan için 1997-2024 dönemini kapsayan yıllık veriler kullanılarak finansal gelişme, imalat sanayi ve ekonomik büyüme arasındaki ilişki ekonometrik olarak analiz edilmiştir. İncelenen dönemin seçilmesinin temel nedeni, Kazakistan ekonomisinin bağımsızlık sonrası piyasa ekonomisine geçiş sürecinin ardından 1990'lı yılların ikinci yarısından itibaren daha belirgin bir dönüşüm sürecine girmesi, finansal sistemin gelişmeye başlaması ve üretim yapısında sanayi temelli dinamiklerin önem kazanmasıdır. Bu dönem aynı zamanda Kazakistan ekonomisinde dışa açılma, yatırım hareketleri ve finansal aracılık mekanizmalarının ekonomik büyüme üzerindeki etkilerinin incelenmesine uygun bir zemin sunmaktadır. Çalışmada kullanılan tüm değişkenlerin doğal logaritmaları alınmıştır. Bu kapsamda ekonomik büyümeyi temsilen kişi başına düşen gayri safi yurt içi hasıla (lnGDP) bağımlı değişken olarak modele dahil edilmiştir. Bağımsız değişkenler olarak finansal gelişmeyi temsilen bankalar tarafından özel sektöre sağlanan yurtiçi kredi (lnFDI) ve imalat sanayini temsilen imalat sanayi katma değerinin GSYİH içindeki payı (lnMVA) kullanılmıştır. Böylece finansal gelişme ve imalat sanayinin ekonomik büyüme üzerindeki etkileri birlikte değerlendirilmektedir. Bu çerçevede, Ülger (2025) çalışmasından hareketle finansal gelişme ve imalat sanayinin ekonomik büyüme üzerindeki etkisini incelemek amacıyla kurulan ekonometrik model Denklem (1)'de sunulmuştur:

$$\ln GDP_t = \beta_0 + \beta_1 \ln FDI_t + \beta_2 \ln MVA_t + \varepsilon_t \quad (1)$$

Tablo 2. Değişkenlerin Açıklamaları ve Veri Kaynakları

Değişken	Kısaltma	Açıklama	Kaynak
Ekonomik büyüme	lnGDP	Kişi başına düşen gayri safi yurt içi hasıla (2015 sabit fiyatlarla, ABD doları)	Dünya Bankası
Finansal gelişme	lnFDI	Bankalar tarafından özel sektöre sağlanan yurtiçi kredi (GSYİH'nin yüzdesi)	Dünya Bankası
İmalat sanayi	lnMVA	İmalat, katma değer (% GSYİH)	Dünya Bankası

Değişkenler arasında uzun dönemli bir denge ilişkisinin bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla çalışmada ARDL sınır testi yaklaşımından yararlanılmıştır. ARDL yöntemi, özellikle serilerin bütünleşme derecelerinin tamamen aynı olmadığı durumlarda araştırmacıya esnek bir analiz imkânı sunmaktadır. Geleneksel eşbütünleşme yöntemleri arasında yer alan Engle ve Granger (1987), Johansen (1988) ile Johansen ve Juselius (1990) yaklaşımları, genel olarak değişkenlerin aynı dereceden bütünleşik olmasını gerektirmektedir. ARDL sınır testi yaklaşımı ise değişkenlerin I(0) ya da I(1) özellik göstermesi durumunda birlikte modele dahil edilebilmesine olanak sağlaması bakımından bu yöntemlerden ayrılmaktadır.

Bu çerçevede, çalışmanın temel ampirik modelinden hareketle ekonomik büyüme, finansal gelişme ve imalat sanayi arasındaki dinamik ilişki ARDL modeli ile tahmin edilmiştir. Denklem (1)'de yer alan uzun dönem ilişkisi esas alınarak oluşturulan ARDL modeli Denklem (2)'de gösterilmiştir.

$$\Delta \ln GDP_t = \beta_0 + \sum_{i=1}^k \beta_1 \Delta \ln GDP_{t-i} + \sum_{i=1}^l \beta_2 \Delta \ln FDI_{t-i} + \sum_{i=1}^m \beta_3 \Delta \ln MVA_{t-i} + \beta_4 \ln GDP_{t-1} + \beta_5 \ln FDI_{t-1} + \beta_6 \ln MVA_{t-1} + \varepsilon_t \quad (2)$$

Denklemden yer alan Δ işareti, değişkenlerin birinci farklarının alındığını göstermektedir. B0 modelin sabit terimini ifade ederken, farkı alınmış değişkenlere ilişkin katsayılar kısa dönemli etkilerin belirlenmesinde kullanılmaktadır. Buna karşılık değişkenlerin gecikmeli düzey değerlerine ait katsayılar, ekonomik büyüme, finansal gelişme ve imalat sanayi arasında uzun dönemde bir denge ilişkisinin bulunup bulunmadığını sınamaya imkân vermektedir. ARDL modelinin tahmininde uygun gecikme yapısı Akaike Bilgi Kriteri dikkate alınarak belirlenmiştir. Sınır testi yaklaşımı kapsamında, uzun dönemli ilişkinin varlığı gecikmeli düzey değişkenlerinin birlikte anlamlılığı üzerinden değerlendirilmektedir. Bu kapsamda çalışmada test edilen eşbütünleşme hipotezleri aşağıdaki gibi oluşturulmuştur:

$H_0 = \beta_4 = \beta_5 = \beta_6 = 0$ (Eşbütünleşme yoktur.)

$H_1 \neq \beta_4 \neq \beta_5 \neq \beta_6 \neq 0$ (Eşbütünleşme vardır.)

ARDL sınır testi yaklaşımında uzun dönemli ilişkinin değerlendirilmesi, elde edilen F-istatistiğinin kritik sınır değerleriyle birlikte yorumlanmasına dayanmaktadır. Pesaran vd. (2001) tarafından geliştirilen bu yaklaşımda iki ayrı kritik değer aralığı dikkate alınmaktadır. Alt sınır değeri değişkenlerin I(0), üst sınır değeri ise I(1) olduğu varsayımına göre belirlenmektedir. Hesaplanan F-istatistiğinin üst kritik değerden büyük olması, modelde yer alan değişkenler arasında uzun dönemli bir ilişki bulunduğunu göstermektedir. Buna karşılık F-istatistiğinin alt kritik değerin altında kalması durumunda eşbütünleşme ilişkisinden söz edilememektedir. F-istatistiğinin iki sınır değer arasında yer alması halinde ise sonuç belirsiz kabul edilmektedir.

Sınır testi sonucunda uzun dönemli ilişkinin desteklenmesi durumunda, kısa dönem ayarlama sürecinin incelenmesi için hata düzeltme modeli tahmin edilmektedir. Bu aşamada modele dahil edilen hata düzeltme terimi (ECT_{t-1}), kısa dönemde ortaya çıkan sapmaların uzun dönem dengesine ne ölçüde ve hangi hızda döndüğünü göstermektedir. Çalışmada kullanılan hata düzeltme modeli Denklem (3)'te sunulmaktadır.

$$\Delta \ln GDP_t = \beta_0 + \sum_{i=1}^k \beta_1 \Delta \ln GDP_{t-i} + \sum_{i=1}^l \beta_2 \Delta \ln FDI_{t-i} + \sum_{i=1}^m \beta_3 \Delta \ln MVA_{t-i} + \delta ECT_{t-1} + \varepsilon_t \quad (3)$$

Denklem (3)'te ECT_{t-1} , uzun dönem denge ilişkisinden meydana gelen sapmayı göstermektedir. Bu terimin katsayısı olan δ , kısa dönemde ortaya çıkan dengesizliğin sonraki dönemde ne ölçüde giderildiğini ifade etmektedir. δ katsayısının negatif ve istatistiksel olarak anlamlı olması, sistemin uzun dönem dengesine doğru yeniden uyum sağladığını göstermektedir.

Ampirik Bulgular

Bu bölümde, Kazakistan ekonomisine ilişkin 1997-2024 dönemini kapsayan yıllık veriler üzerinden elde edilen ampirik sonuçlar sunulmaktadır. Analiz sürecinde öncelikle değişkenlerin temel istatistiksel özellikleri değerlendirilmiş, ardından serilerin durağanlık yapıları ADF ve PP birim kök testleriyle incelenmiştir. Değişkenlerin bütünleşme derecelerinin belirlenmesinden sonra, ekonomik büyüme, finansal gelişme ve imalat sanayi arasındaki uzun dönemli ilişkinin varlığı ARDL sınır testi yaklaşımıyla sınanmıştır. Daha sonra ARDL modelinden elde edilen uzun dönem katsayıları ve hata düzeltme modeli sonuçları raporlanmış; son olarak modele ilişkin tanısıl test bulguları dikkate alınarak sonuçların güvenilirliği değerlendirilmiştir.

Tablo 3'te ADF ve PP birim kök testi sonuçları sunulmaktadır. Elde edilen bulgulara göre, $\ln GDP$ ve $\ln MVA$ değişkenleri düzey değerlerinde durağan değildir. Bu değişkenlerin birinci farkları alındığında hem ADF hem de PP testlerinde durağan hale geldikleri görülmektedir. Buna karşılık $\ln FDI$ değişkeni düzey değerinde her iki test sonucuna göre durağan bulunmuştur. Bu sonuçlar, modelde yer alan değişkenlerin farklı bütünleşme derecelerine sahip olduğunu göstermektedir. Değişkenlerin I(0) ve I(1) özellik göstermesi, ARDL sınır testi yaklaşımının kullanılmasını desteklemektedir.

Tablo 3. ADF ve PP Birim Kök Testi Sonuçları

Değişkenler	Düzy		
	$\ln GDP$	$\ln FDI$	$\ln MVA$
ADF	-0.620 (0.969)	-4.709 (0.001)	-1.504 (0.809)
PP	-0.723 (0.960)	-2.914 (0.046)	-1.504 (0.802)
Değişkenler	Birinci Fark		
	$\ln GDP$	$\ln MVA$	
ADF	-3.837 (0.030)	-4.226 (0.013)	
PP	-3.3828 (0.031)	-4.226 (0.013)	

Tablo 4'te ARDL sınır testi kapsamında elde edilen F-istatistiği ve kritik değerler sunulmaktadır. Analiz sonucunda tahmin edilen ARDL(1,0,1) modeli için F-istatistiği 32.101 olarak hesaplanmıştır. Bu değer, %1 anlamlılık düzeyindeki üst sınır kritik değeri olan 6.265'in oldukça üzerinde yer almaktadır. Dolayısıyla değişkenler arasında uzun dönemli ilişki bulunmadığını ifade eden sıfır hipotezi reddedilmektedir. Bu bulgu, $\ln GDP$, $\ln FDI$ ve $\ln MVA$ değişkenleri arasında uzun dönemli bir eşbütünleşme ilişkisinin varlığını göstermektedir. Başka bir ifadeyle, finansal gelişme ve imalat sanayi göstergeleri ile ekonomik büyüme uzun dönemde birlikte hareket etmektedir.

Tablo 4. F-istatistiği ve Kritik Değerler

Tahmin Edilen Model $\ln GDP_t = f(\ln FDI_t, \ln MVA_t)$	K	M	F-istatistiği	Önem düzeyi	Alt Sınır I(0)	Üst Sınır I(1)
Ardl (1 0 1)	2	2	32.101*	%10	Ardl (1 0 1)	2

Not: M maksimum gecikme sayısını, K açıklayıcı değişken sayısını ve * ise %1 önem seviyesini ifade etmektedir.

Tablo 5'te ARDL modelinden elde edilen uzun dönem katsayı tahminleri sunulmaktadır. Bulgulara göre $\ln FDI$ değişkeninin katsayısı 0.725 olup istatistiksel olarak %1 anlamlılık düzeyinde anlamlıdır. Bu sonuç, finansal gelişmede meydana gelen artışların uzun dönemde ekonomik büyümeyi pozitif yönde etkilediğini göstermektedir. Logaritmik model yapısı dikkate alındığında, finansal gelişmedeki %1'lik artışın uzun dönemde kişi başına düşen reel GSYH'yi yaklaşık %0.72 artırdığı söylenebilir. Bu bulgu, Kazakistan'da finansal gelişmenin ekonomik büyüme sürecini desteklediğini göstermektedir. Analiz sonucunda $\ln MVA$ değişkeninin katsayısı 2.797 olarak tahmin edilmiştir. Katsayı %10 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu durum, imalat sanayinin ekonomik büyüme üzerindeki etkisinin pozitif yönde olduğunu göstermektedir. $\ln MVA$ katsayısının finansal gelişme katsayısından daha yüksek olması, imalat sanayinin uzun dönemli büyüme açısından dikkat çekici bir potansiyele sahip olduğuna işaret etmektedir. Bununla birlikte, söz konusu katsayının istatistiksel anlamlılığının %10 düzeyinde ortaya çıkması nedeniyle bu bulgunun ihtiyatlı biçimde yorumlanması gerekmektedir. Dolayısıyla sonuçlar, Kazakistan ekonomisinde finansal gelişmenin büyümeyi daha istatistiksel olarak güçlü biçimde desteklediğini; imalat sanayinin ise katsayı büyüklüğü bakımından önemli fakat istatistiksel açıdan daha sınırlı bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 5. ARDL Uzun Dönem Katsayı Tahminleri

Değişkenler	Katsayı	Standart Hata	T-İstatistiği	Olasılık
$\ln FDI$	0.725	0.233	3.111	0.005
$\ln MVA$	2.797	1.467	1.905	0.069
C	0.306	4.104	0.074	0.94

Tablo 6'da ARDL modeline ait kısa dönem hata düzeltme modeli sonuçları sunulmaktadır. Bulgulara göre $D(\ln MVA)$ değişkeninin katsayısı pozitif olmakla birlikte istatistiksel olarak anlamlı değildir. Bu sonuç, imalat sanayindeki kısa dönemli değişimlerin ekonomik büyüme üzerinde doğrudan ve anlamlı bir etki oluşturmadığını göstermektedir. İmalat sanayine ilişkin yatırımlar, kapasite artışları ve üretim yapısındaki dönüşümler genellikle uzun dönemde etkisini gösterdiğinden, kısa dönemde anlamlı bir etkinin ortaya çıkmaması ekonomik açıdan anlaşılabilir bir durumdur.

Buna karşılık hata düzeltme terimi $CointEq(-1)$ negatif ve istatistiksel olarak anlamlıdır. Hata düzeltme katsayısının -0.058 olması, kısa dönemde ortaya çıkan sapmaların yaklaşık %5.8'inin bir sonraki dönemde giderildiğini göstermektedir. Bu bulgu, modelde uzun dönem dengesine doğru işleyen bir uyum mekanizmasının bulunduğunu ve ARDL sınır testi sonucunda elde edilen eşbütünleşme bulgusunu desteklediğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, hata düzeltme katsayısının görece düşük olması, dengeye dönüş sürecinin yavaş işlediğine işaret etmektedir. Bu nedenle politika yapıcıların, finansal gelişme ve imalat sanayine yönelik politikaları kısa vadeli etkilerden ziyade uzun vadeli ve istikrarlı bir planlama anlayışıyla değerlendirmeleri önem taşımaktadır.

Tablo 6. ARDL Kısa Dönem Hata Düzeltme Modeli Sonuçları

Değişkenler	Katsayı	Standart Hata	T-İstatistiği	Olasılık
$D(\ln MVA)$	0.045	0.060	0.742	0.465
$CointEq(-1)^*$	-0.058	0.004	-12.079	0.000

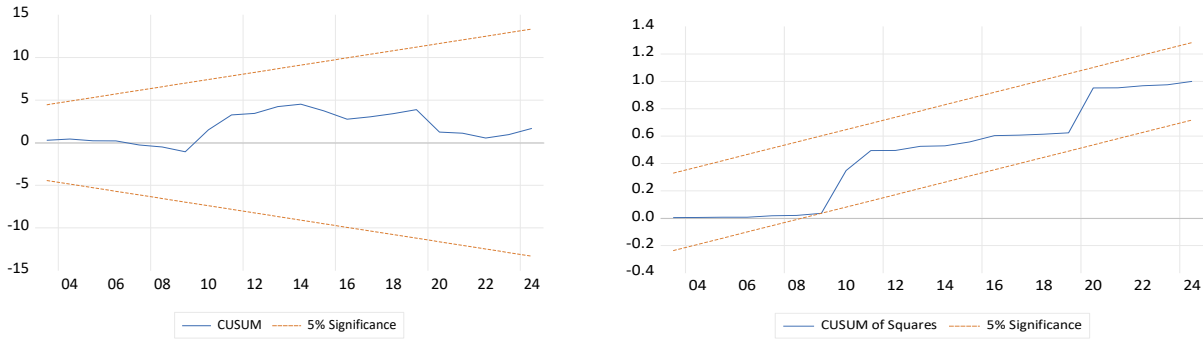
Tablo 7'de tahmin edilen ARDL modeline ilişkin tanısal test sonuçları sunulmaktadır. Otokorelasyon testine ait olasılık değerinin 0.249 olması, modelde otokorelasyon sorunu bulunmadığını göstermektedir. Değişen varyans testinde elde edilen 0.878 olasılık değeri, hata terimlerinin sabit varyansa sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Ramsey RESET testine ait 0.359 olasılık değeri ise modelde fonksiyonel form hatası olmadığını göstermektedir. Elde edilen bu bulgular, tahmin edilen modelin tanısal testler açısından uygun olduğunu desteklemektedir.

Tablo 7. Tanısal Test Sonuçları

	F-İstatistiği	Olasılık
Otokorelasyon Testi	1.489	0.249
Değişen Varyans Testi	0.295	0.878
Ramsey Reset Testi	0.876	0.359

Not: Otokorelasyon Breusch-Godfrey LM testi, değişen varyans Breusch-Pagan-Godfrey testi ve model kurma hatası Ramsey RESET testi ile sınanmıştır.

Model katsayılarının dönem boyunca istikrarlı olup olmadığını değerlendirmek amacıyla CUSUM ve CUSUMSQ testlerinden yararlanılmıştır. CUSUM test istatistiğinin %5 anlamlılık düzeyindeki kritik sınırlar içerisinde kaldığı görülmektedir. CUSUMSQ test istatistiği ise bazı dönemlerde kritik sınıra yaklaşmakla birlikte sınırların dışına çıkmamaktadır. Bu nedenle tahmin edilen ARDL modelinin katsayı istikrarı açısından genel olarak uygun olduğu söylenebilir. Grafikler incelendiğinde, özellikle 2008-2009 küresel finans krizi döneminde CUSUMSQ çizgisinin kritik sınıra yaklaştığı, ancak sınırları aşmadığı görülmektedir. Bu durum, söz konusu dönemde yaşanan dışsal ekonomik şokların model istikrarı üzerinde belirli bir baskı oluşturmuş olabileceğini, ancak model katsayılarının genel olarak istikrarlı kaldığını göstermektedir.

Şekil 1. CUSUM ve CUSUMSQ Grafikleri

CONCLUSIONS

Ekonomik büyüme, yalnızca üretim hacmindeki artışla değil, bu üretim artışını mümkün kılan finansal ve sektörel yapıların niteliğiyle de yakından ilişkilidir. Özellikle doğal kaynak gelirlerinin ekonomik yapı üzerinde belirleyici olduğu ülkelerde, büyümenin sürdürülebilirliği finansal sistemin reel sektöre kaynak aktarabilme kapasitesine ve üretim yapısının daha yüksek katma değerli sektörler etrafında çeşitlenmesine bağlıdır. Bu açıdan finansal gelişme, yatırımların finansmanını kolaylaştıran bir kanal olarak öne çıkarken; imalat sanayi üretim kapasitesi, verimlilik artışı ve yapısal dönüşüm yoluyla ekonomik büyümenin reel temelini güçlendirmektedir.

Bu doğrultuda çalışmada, Kazakistan'da finansal gelişme ve imalat sanayinin ekonomik büyüme üzerindeki etkisi 1997-2024 dönemine ait yıllık veriler kullanılarak incelenmiştir. Analiz sürecinde öncelikle değişkenlerin durağanlık özellikleri ADF ve PP birim kök testleriyle incelenmiş, ardından değişkenler arasındaki uzun dönemli ilişkinin varlığı ARDL sınır testi yaklaşımıyla araştırılmıştır. Devamında uzun dönem katsayıları ve kısa dönem hata düzeltme modeli değerlendirilmiş; modelin güvenilirliği ise tanısal ve katsayı istikrarı testleriyle sınanmıştır.

Elde edilen bulgular, Kazakistan ekonomisinde finansal gelişme ve imalat sanayinin uzun dönemde ekonomik büyümeyi destekleyen iki önemli unsur olduğunu göstermektedir. Finansal gelişmenin etkisinin istatistiksel olarak daha güçlü biçimde ortaya çıkması, bankacılık sistemi aracılığıyla sağlanan kredilerin reel ekonomik faaliyetleri destekleyen önemli bir kanal olduğunu düşündürmektedir. İmalat sanayine ilişkin bulgular ise bu sektörün uzun dönemli büyüme açısından dikkate değer bir potansiyele sahip olduğunu, ancak istatistiksel anlamlılık düzeyi nedeniyle ihtiyatlı biçimde değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Kısa dönem sonuçları, imalat sanayindeki değişimlerin ekonomik büyüme üzerinde doğrudan ve anlamlı bir etki oluşturmadığını göstermektedir. Bu durum, sanayi yatırımları, kapasite artışları ve üretim yapısındaki dönüşümlerin kısa vadede ziyade uzun vadede etkisini gösteren süreçler olduğunu düşündürmektedir. Hata düzeltme modelinden elde

edilen sonuçlar ise uzun dönem dengesine doğru bir uyum mekanizmasının bulunduğunu, ancak bu uyum sürecinin yavaş işlediğini ortaya koymaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Kazakistan'da ekonomik büyümenin sürdürülebilirliği açısından finansal sistemin reel sektörü destekleme kapasitesi ile imalat sanayinin üretim yapısı içindeki konumu stratejik önem taşımaktadır. Doğal kaynak gelirlerine dayalı büyüme yapısı, kısa vadede ekonomik performansı destekleyebilmekle birlikte, uzun vadede üretim çeşitliliği ve verimlilik artışı sağlanmadığı sürece büyümenin kırılganlığını artırmaktadır. Bu nedenle Kazakistan'da finansal kaynakların yalnızca tüketim veya kısa vadeli kredi genişlemesine yönelmesi yerine, üretken yatırımları, sanayi kapasitesini ve teknolojik dönüşümü destekleyecek biçimde kullanılması önem taşımaktadır.

Bu kapsamda politika yapıcılarının, bankacılık sistemi aracılığıyla özel sektöre sağlanan kredilerin imalat sanayi başta olmak üzere katma değer yaratan alanlara yönlendirilmesini teşvik etmesi gerekmektedir. Özellikle sanayi yatırımlarının uzun vadeli finansmana erişimini kolaylaştıracak kredi mekanizmaları, yatırım kredileri, sektörel teşvikler ve üretim odaklı finansman modelleri büyüme sürecini destekleyebilir. Bunun yanında imalat sanayinde verimliliği artıracak teknoloji kullanımı, nitelikli iş gücü, Ar-Ge kapasitesi ve altyapı yatırımları güçlendirilmelidir. Böylece finansal gelişme ile imalat sanayi arasındaki tamamlayıcı ilişki daha etkin hale getirilebilir.

Kazakistan açısından temel politika önceliği, finansal sistemin reel üretim kapasitesini besleyen bir yapıya dönüştürülmesi ve imalat sanayinin doğal kaynaklara dayalı ekonomik yapıyı dengeleyecek biçimde güçlendirilmesidir. Bu doğrultuda sanayi politikaları ile finansal politikaların birbirinden bağımsız değil, ortak bir kalkınma stratejisinin parçaları olarak ele alınması gerekmektedir. Finansal kaynakların üretken sektörlerle aktarılması, imalat sanayinde katma değer yaratma kapasitesinin artırılması ve ekonomik çeşitlenmenin desteklenmesi, Kazakistan'da daha dengeli, dirençli ve sürdürülebilir bir büyüme yapısının oluşmasına katkı sağlayacaktır.

Gelecekte yapılacak çalışmalarda, Kazakistan'da ekonomik büyümenin belirleyicileri daha geniş bir değişken setiyle ele alınabilir. Özellikle doğrudan yabancı yatırımlar, dış ticaret açıklığı, enerji gelirleri, kurumsal kalite ve beşerî sermaye gibi değişkenlerin modele dâhil edilmesi, ilişkinin daha kapsamlı biçimde değerlendirilmesine katkı sağlayabilir. Ayrıca imalat sanayinin alt sektörler düzeyinde incelenmesi ve yapısal kırılmaları dikkate alan yöntemlerin kullanılması, daha ayrıntılı bulgular elde edilmesine imkân tanıyabilir.

KAYNAKLAR

- Adofu, I., Taiga, U. U., & Tijani, Y. (2015). Manufacturing sector and economic growth in Nigeria (1990-2013). *Donnish Journal of Economics and International Finance*, 1(1), 1-6.
- Akacan, F., & Arslan, E. (2020). Banka kredilerinin ekonomik büyüme üzerine etkisi: Türkiye örneği. In *Proceedings of the XIV. IBANESS Congress Series, Plovdiv, Bulgaria* (pp. 555-566).
- Alasgarlı, F., & Sekmen, T. (2021). Asya ülkelerinde finansal gelişme, ekonomik büyüme ve enflasyon ilişkisi. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 9(2), 19-48. <https://doi.org/10.54429/sevad.1012929>
- Almosabbah, I. A., & Almoree, M. A. (2018). The relationship between manufacturing production and economic growth in the Kingdom of Saudi Arabia. *Journal of Economic Studies*, 45(4), 674-690. <https://doi.org/10.1108/JES-02-2017-0029>
- Ataklı Yavuz, R., & Bektaş, S. (2023). Finansal gelişme ve ekonomik büyüme ilişkisi: İki aşamalı sistem GMM tahmincisinden kanıtlar. *Journal of Life Economics*, 10(4), 341-351. <https://doi.org/10.15637/jlecon.2198>
- Atay, E. (2020). Finansal gelişme ve ekonomik büyüme ilişkisi: Türkiye örneği (1961-2015). *Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 305-326.
- Brown, R. L., Durbin, J., & Evans, J. M. (1975). Techniques for testing the constancy of regression relationships over time. *Journal of the Royal Statistical Society: Series B (Methodological)*, 37(2), 149-163. <https://doi.org/10.1111/j.2517-6161.1975.tb01532.x>
- Chen, L., & Huo, C. (2022). The measurement and influencing factors of high-quality economic development in China. *Sustainability*, 14(15), 9293. <https://doi.org/10.3390/su14159293>
- Dickey, D. A., & Fuller, W. A. (1979). Distribution of the estimators for autoregressive time series with a unit root. *Journal of the American Statistical Association*, 74(366a), 427-431. <https://doi.org/10.1080/01621459.1979.10482531>
- Engle, R. F., & Granger, C. W. J. (1987). Co-integration and error correction: Representation, estimation, and testing. *Econometrica*, 55(2), 251-276. <https://doi.org/10.2307/1913236>
- Görgel, B., Topaloğlu, E. E., & Şahin, S. (2025). Finansal gelişme ile yeşil yatırımın ekonomik büyüme üzerindeki etkisi. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(3), 956-979.

- Has, B., & Çınar, S. (2022). Türkiye'de imalat sanayi ve ekonomik büyüme ilişkisi. *Bucak İşletme Fakültesi Dergisi*, 5(1), 7-22. <https://doi.org/10.38057/bifd.999364>
- Johansen, S. (1988). Statistical analysis of cointegration vectors. *Journal of Economic Dynamics and Control*, 12(2-3), 231-254. [https://doi.org/10.1016/0165-1889\(88\)90041-3](https://doi.org/10.1016/0165-1889(88)90041-3)
- Johansen, S., & Juselius, K. (1990). Maximum likelihood estimation and inference on cointegration-with applications to the demand for money. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, 52(2), 169-210. <https://doi.org/10.1111/j.1468-0084.1990.mp52002003.x>
- Kaldor, N. (1966). *Causes of the slow rate of economic growth of the United Kingdom: An inaugural lecture*. Cambridge University Press.
- Kaldor, N. (1967). *Strategic factors in economic development*. Cornell University Press.
- Karakuş, M. (2025). E7 ülkelerinde finansal gelişme ve ekonomik büyüme ilişkisi: Panel veri analizi (2000-2021). *Türk Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 10(2), 107-119.
- Kaya, V., & Yalçınkaya, Ö. (2016). İmalat sanayinin gelişimi, ekonomik büyüme ve cari açık ilişkisi: BRICS+seçilmiş yükselen piyasa ekonomileri (1992-2012). *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 30(1), 91-119.
- Küçük Karaman, S., & Kapkara Kaya, S. (2024). Türkiye örneğinde imalat sanayi üretim endeksinin belirleyicileri. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 20(1), 43-62. <https://doi.org/10.17130/ijmeh.1327437>
- Libanio, G. (2006). *Manufacturing industry and economic growth in Latin America: A Kaldorian approach* (MPRA Paper No. 1115). University Library of Munich.
- Lin, J. Y., & Monga, C. (2010). *Growth identification and facilitation: The role of the state in the dynamics of structural change* (Policy Research Working Paper No. 5313). World Bank.
- Moyo, C., & Jeke, L. (2019). Manufacturing sector and economic growth: A panel study of selected African countries. *Journal of Business and Economics Review*, 4(3), 114-130. [https://doi.org/10.35609/jber.2019.4.3\(1\)](https://doi.org/10.35609/jber.2019.4.3(1))
- Öztürk, S., & Altınöz, B. (2018). İmalat sektörü firma kârlılığının ekonomik büyüme üzerindeki etkisi: Türkiye için bir uygulama. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(3), 18-25.
- Pesaran, M. H., Shin, Y., & Smith, R. J. (2001). Bounds testing approaches to the analysis of level relationships. *Journal of Applied Econometrics*, 16(3), 289-326. <https://doi.org/10.1002/jae.616>
- Phillips, P. C. B., & Perron, P. (1988). Testing for a unit root in time series regression. *Biometrika*, 75(2), 335-346. <https://doi.org/10.1093/biomet/75.2.335>
- Sarıdoğan, H. Ö. (2020). Kaldor'un birinci yasası çerçevesinde sanayileşme ve büyüme ilişkisi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(5), 1489-1496. <https://doi.org/10.18506/anemon.647362>
- Schumpeter, J. A. (1934). *The theory of economic development: An inquiry into profits, capital, credit, interest, and the business cycle*. Harvard University Press.
- Schumpeter, J. A. (1942). *Capitalism, socialism and democracy*. Harper & Brothers.
- Sugiyanto, C., & Yolanda, Z. (2020). The effect of financial deepening on economic growth, inequality, and poverty: Evidence from 73 countries. *South East European Journal of Economics and Business*, 15(2), 15-27. <https://doi.org/10.2478/jeb-2020-0012>
- Türkmen, E., & Arıcan, E. (2021). Parasal aktarım mekanizması olarak kredi kanalının Türkiye'de ekonomik büyümeye etkisi. *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 13(24), 245-271.
- Ülger, M. (2025). MINT ülkelerinde ekonomik büyüme ve çevre: Doğal kaynak, finansal gelişme ve üretim katma değerinin rolü nedir? *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 47, 1-24.
- World Bank (2025). *Kazakhstan economic update: Winter 2024-2025-Funding the future: Boosting revenues for lasting investments*. World Bank.
- World Bank (2026). *World Development Indicators*. Retrieved Apr 14, 2026, from <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators>
- Yılmaz, Ö. (2025). Ticari, finansal ve küresel gelişim ekonomik büyümeyi etkiliyor mu? Gelişmiş ülkelere kanıtlar. *Fiscaeconomia*, 9(4), 2069-2082. <https://doi.org/10.25295/fsecon.1719526>

ERCIYES ÜNİVERSİTESİ

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ

EFİ 2026

ULUSLARARASI EKONOMİ FİNANS VE İŞLETME KONGRESİ

Editör

Prof. Dr. Kıvanç Halil Arıç

ÖZET VE TAM METİN BİLDİRİLER KİTABI

PROCEEDINGS BOOK: ABSTRACTS AND FULL-TEXTS

14-15 Mayıs 2026

Erciyes Üniversitesi, Kayseri

<https://efi.cumhuriyet.edu.tr>

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ

EFİ2026

Uluslararası Ekonomi Finans ve İşletme Kongresi
Bildiri Özetleri ve Tam Metin Bildiriler Kitabı

E-ISBN

978-625-6497-92-4

Editör

Prof. Dr. Kıvanç Halil Arıç

Kapak ve İç Düzen

Abdulkadir Kocatürk

Sivas / 2026

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI No: 354

14/07/2026 tarih ve 19 numaralı Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Yayın Kurulu Kararı ile 31/07/2026 tarih ve 23 numaralı Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Yönetim Kurulu Kararına istinaden basımı uygun görülmüştür.

İÇİNDEKİLER – Bildiri Özetleri

Fourier Tipi Testlerle 1980-2024 Döneminde Ortak Tarım Politikası Harcamalarının Belirleyicileri: AB Ülkeleri Analizi <i>Hüseyin KARAHAN</i>	21
The Impact of Artificial Intelligence and Machine Learning on Central Bank Communication: A Conceptual Framework <i>Bediá TEKİN</i>	22
Club Convergence in R&D Intensity: Static, Dynamic and Spatial Determinants <i>Arif İĞDELİ</i>	23
Devletin Regülasyon Yoluyla Piyasalara Müdahalesi ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu <i>Yeliz DEMİRCİ, Ayşenur KAYA</i>	24
Fosil Yakıtlardan Yenilenebilir Enerjiye Geçişin Ekonomik Sonuçları <i>Berkay TAN</i>	25
Ortalama Etkilerin Ötesinde: Afrika'da Tarımsal Politika Yönelimi, Gıda Güvencesi ve Yerel Mekânsal Rejimlerde Ayrışan Etkiler <i>M. Taylan YAVUZER, Kemalettin AĞIZAN</i>	26
Genç İşsizliğin Sebepleri: İtalya ve Türkiye Örneği Üzerine Bir İnceleme <i>Abdul Muttalip KAYA</i>	27
Düzy 2 Bölgelerinde Bölgesel Gelir Yakınsaması ve Yapısal Farklılıklar (2007–2024) <i>Bülent AKDEMİR</i>	28
Enerji Yoksulluğu: Türkiye'de ve Dünyada Uygulanacak Politikalar <i>Büşra ARSLAN, Fatma GÖKÇEN ŞANLI</i>	29
A Comparative Analysis of Circular Economy in the EU <i>Najibul KASHEM, Kıvanç Halil ARIÇ, Dilek ŞAHİN ÇEVİK</i>	30
Kırılgan Refah: Orta Sınıfın Erozyonu ve Yeni Yoksulluk Biçimleri <i>Duygu YÜCEL</i>	31
Kadın Çalışanların İhracata Katkısı ve Rolünün İstatistiksel Analiz İle Belirlenmesi <i>Gökhan ONMAZ</i>	32
Hasıla-Enflasyon İkilemi ve Para Politikasının Etkinliği: Teorik Tartışma ve Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme <i>Ekrem ERDEM, Savaş SAVAŞ, M. İkbâl DURMUŞ</i>	33
Ekonomik Küreselleşmede Lojistiğin Rolü: APEC Ülkeleri Üzerine Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri ile Bir Uygulama <i>İbrahim SOYLU, Kıvanç Halil ARIÇ</i>	34
Sürdürülebilir Kalkınma Göstergesi Olarak Malzeme Ayak İzi: Türkiye ve Küresel Eğilimler Analizi <i>Melih Sıraç BAKICI, Büşra ARSLAN</i>	35

Inequality in the Transition to a Low-Carbon Economy: Distributional Impacts of Carbon Taxation <i>Harun NASIR, İrem SOYLU</i>	36
Asymmetric Effects of Monetary Policy Shocks on Housing Prices in Metropolitan Turkish Cities <i>Ahmet Hamza YILDIRIM, Lokman GÜNDÜZ, Mete Han YAĞMUR</i>	37
Mesleki Eğitim Kurslarının Kadın İstihdamına Etkisi: Kayseri Örneği <i>Büşra Altun, Tuğba BALCI, Damla AKBALIK</i>	38
Türkiye’de 1997 Zorunlu Eğitim Politikasının Çocuk Eğitim ve Sağlık Göstergeleri Üzerine Etkisi: Bir Regresyon Süreksizliği Tasarımı <i>Öznur ÖZDAMAR, Seher DEMİRAL, Eleftherios GIOVANIS, Anıl BÖLÜKOĞLU</i>	39
Türkiye’de Doğrudan Yabancı Yatırımlar: Makroekonomik Oynaklık, Kurumsal Koşullar ve Belirsizlik Üzerine Kuramsal Temelli Bir Değerlendirme <i>Gülçin Kaya İNCEİPLİK</i>	40
Türkiye ve AB Ülkelerinin Dijitalleşme Düzeyi ve Kadın İstihdamına Göre Kümeleme Analizi İle Sınıflandırılması <i>Pınar ÇUHADAR</i>	41
Bir Üretim Faktörü Olarak Veri: Üretim Teorisine Teorik Bir Katkı <i>Fatma ÇELİK BAYRAM, Ahmet KASAP</i>	42
Kayseri’de Dış Ticaret Yapan Firmalarda Yapay Zekâ Kullanımı ve Etkileri: Nitel Bir Araştırma <i>Zahide Öner AKPINAR, Hatice ERKEKOĞLU</i>	43
Para Rejimleri ve Enflasyon Sarmalı: Türkiye’de Parasal Genişlemenin Fiyatlar Genel Düzeyi Üzerindeki Etkisi (1995–2025) <i>Fırat Cem Doğan</i>	44
Türkiye’de LCC Hipotezinin Geçerliliği <i>Yavuz ÖZEK, Halil Oğuzhan ERGÜR</i>	45
Türkiye’nin Seçili AB Ülkeleri İle Dış Ticaret Performansının ÇKKV İle Analizi ve Stratejik Pazar Seçimi <i>İrem BARAN</i>	46
İşsizlik Kaynaklı Toplumsal Baskının Mutluluk Üzerindeki Etkisi: Türkiye’de Cinsiyet Temelli Farklılıklar <i>Keziban ALTUN ERDOĞDU</i>	47
Küreselleşmenin Yerel Yönetimler Üzerindeki Etkileri: Türkiye’de Hukuki, İdari ve Kurumsal Dönüşüm <i>Yağmur KAYA</i>	48
Bitcoin, Altın, Dolar Endeksi ve Bankacılık Sektörü Arasındaki Dinamik Etkileşimler: Bir VAR Modelinden Kanıtlar <i>Lokman Salih ERDEM</i>	49
AR-GE Harcamaları, Beşeri Sermaye ve Büyüme İlişkisi: OECD Ülkeleri Panel Veri Analizi <i>Dr. Müzeyyen Merve ŞERİFOĞLU</i>	50
Siyasi Bütçe Döngülerinin Ötesinde: Türkiye’de Seçim Dönemlerinde Yerel Kamu Harcamalarının Düzeyi ve İstikrarı <i>M. Taylan YAVUZER, Ahmet KÖSTEKÇİ</i>	51
Nükleer Enerjinin Ekonomik ve Çevre Açısından Değerlendirilmesi <i>Fatma GÖKÇEN ŞANLI, Melih Sıraç BAKICI</i>	52

Enerji Güvenliği Risklerine Yönelik Şokların Kalıcı Olup Olmadığının Test Edilmesi: ABD, Çin, Hindistan, Japonya ve Rusya İçin Bir Uygulama <i>Onur AKDEMİR, Halil İbrahim KAYA</i>	53
Phillips Eğrisinin Evrimi: Bibliyometrik Ağ ve G7 Ülkeleri İçin Dalgacık Uyum Analizi <i>Emrah ÖZTÜRK, Havva KOÇ</i>	54
Kontrollü İstikrar Modeli: Gelişmekte Olan Ekonomilerde Beklenti Tuzakları, Mali Disiplinsizlik ve Orta Gelir Tuzağına Karşı Algoritmik Bir Çözüm <i>Altan Bora KÖK, Nihat DOĞANALP</i>	55
Bağımsızlık, Kredibilite ve Güven Üçgeninde TCMB: Bir Kamuoyu Algısı Araştırması <i>Özlem ARSLAN</i>	56
Dijital Okuryazarlığın Sosyodemografik Belirleyicileri: Logit Model İle Ampirik Bir Analiz <i>Dr. Safiye TOP</i>	57
Orta ve Güney Asya Arasında Yeni Bir Köprü: Trans-Afgan Demiryolu Projesi <i>Ghaibullah MURADİ</i>	58
Türkiye'de Dijital Dönüşümün Kamu Maliyesine Etkileri <i>Yasemin YILDIRIM</i>	59
Türkiye'de Kamu Mali Yapısının Dönüşümü: 2017 Sonrası Dönemde Makroekonomik Göstergeler Üzerinden Bir Değerlendirme <i>Vildan Avcı TOP, Ahmet KÖSTEKÇİ</i>	60
Kentsel Katı Atıklar ve Çevresel İnovasyonun Sera Gazı Emisyonları Üzerindeki Etkisi: Türkiye'den Ampirik Kanıtlar <i>Zeynep ÖZTÜRK YAPRAK</i>	61
Obezite Vergisinin Dünyadaki Uygulama Örnekleri ve Türkiye'de Uygulanabilirliği <i>Gamze TEPE</i>	65
Petrol Fiyatları ve Döviz Kuru Şoklarının BIST Sektör Endeksleri Üzerindeki Zamanla Değişen Etkileri: TVP-VAR Yaklaşımı <i>Ayşegül KIRKPINAR</i>	66
Finansal İnovasyonun Bitcoin Dinamikleri Üzerindeki Etkileri: ARDL Analizi <i>Fatih ADLI</i>	67
Trends in Share Allocations and Use-Of-Funds in Initial Public Offerings <i>Lokman TÛTÛNCÛ</i>	68
Stablecoin Türleri İle Kripto Varlıklar Arasındaki İlişkinin Analizi: Quantile Regresyon ve Fourier Quantile Granger Nedensellik Yaklaşımı <i>Özgün ŞANLI</i>	69
ABD Başkanı Trump'ın Gümrük Tarifeleri Açıklamalarının Dolar Endeksi Üzerindeki Etkileri: Olay Çalışması Yöntemiyle Ampirik Bir Analiz <i>Tuğberk ÇİTİLCİ</i>	70
Türkiye'de Katılım Bankacılığının Gelişimi ve Bankacılık Sisteminde Alternatif Modelin Güçlenmesi <i>Fatma Zehra SARIHAN</i>	71

Board Governance Structures and the Pricing Of New Financial Information: Evidence From 503 Large United States Listed Firms <i>Gerçek ÖZPARLAK</i>	72
When Static Risk Labels Break Down: Regime-Sensitive Mismatch in Pension Fund Classification - Evidence from Türkiye, 2005–2025 <i>Güray KÜÇÜKKOCAOĞLU, Nimet ÇAKIR</i>	73
Çok Kriterli Karar Verme Yöntemlerinin Hisse Senedi Portföyü Seçim Aracı Olarak Kullanımı: PSI Tabanlı Moora Yöntemi İle BIST Teknoloji Endeksi İşletmeleri Üzerine Bir Uygulama <i>Hakan YILMAZ</i>	74
Korku Endeksi İle Yapay Zeka Piyasaları Arasındaki Dinamik Bağlantılılık: TVP-VAR Bulguları <i>Namika BOYACIOĞLU</i>	75
Individual Investors' Investment Fear of Missing Out: A Pilot Experiment <i>Orhan KESKİN</i>	76
Uzun Vadeli Fon Birikimi Açısından Bireysel Emeklilik Sisteminin Ekonomik İşlevleri <i>Yusuf Volkan BAYSAL, Süheyya ALPASLAN BOSTAN</i>	77
Faiz Giderleri ve Vergi Yükünün Sermaye Yapısı Üzerindeki Etkisi: Türkiye Örneği (2006–2023) <i>Yasemin YILDIRIM</i>	78
BIST Hizmetler Endeksi'nde Finansal Başarısızlık Tahmini: Karşılaştırmalı Bir Makine Öğrenmesi Analizi <i>Yaşar ALPTÜRK</i>	79
Emeklilik Yatırım Fonlarının Finansal Sistem İçindeki Rolü: Türkiye'nin Uluslararası Karşılaştırmalı Değerlendirilmesi <i>Yusuf Volkan BAYSAL, Süheyya ALPASLAN BOSTAN</i>	80
Sağlık Hizmetlerinde Örgütsel Bağlılık ve Öne Çıkan Temalar Üzerine Vosviewer İle Bibliyometrik Bir Analiz <i>Abdurrahim COŞKUN, Özlem AKBULUT DURSUN</i>	83
Ticaret Lojistik İlişkisi ve Lojistik Firmaları Arası Etkinlik Analizi <i>Adem BABACAN, Amine Kübra YILMAZ</i>	85
Su ve Kanalizasyon İdarelerinde İklimle İlişkili Sürdürülebilirlik Açıklamaları: 2024 Sayıştay Raporları Üzerinden IPSASB SRS 1 Temelli Bir İnceleme <i>Adnan İNCE</i>	86
Dijital Dönüşüm Sürecinde Pazarlama Stratejilerinin Evrimi ve Yapay Zekâ Teknolojilerinin Kullanım Alanları <i>Fatma GÜÇLÜ, Nurcan YÜCEL</i>	87
İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarının ve İş Güvencesi Algısının Çalışanların Memnuniyeti İle İlişkisi <i>Muhammed Esat ERDOĞAN</i>	88
Sağlık Turizminde Türkiye'nin Stratejik Konumu: Rakip Ülkeler İle Karşılaştırmalı Bir Performans Analizi <i>Memiş KARACA</i>	89
Sağlık İşletmelerinde Dijital Dönüşüm: Bulanık Mantık Temelli Karar Verme Yaklaşımı <i>Memiş KARACA</i>	90

Piyasa Temelli Finansal Oranların Hisse Senedi Getirilerini Açıklama Gücü: BİST 30 Şirketlerinde Dinamik Ağırlıklandırma İle Skor Modeli <i>Derviş BOZTOSUN, Erhan ŞAHİN, Melisa ÖZKAN DEMİR</i>	91
Bilgi Paylaşımının Bibliyometrik Analiz Yöntemi İle İncelenmesi <i>Gül GÜN</i>	92
TFRS 18 Kapsamında Yönetim Tanımlı Performans Ölçütlerinin (Mpm) Finansal Raporlamaya Etkisi <i>Hakan İNCE</i>	93
Stochastic Consensus in Global Development: A Markov Chain Analysis <i>Hüseyin KOÇAK</i>	94
İhtiyari Tahakkukların Faaliyet Raporu Okunabilirliği Üzerine Etkisi: BİST Üzerine Uygulamalı Bir Çalışma <i>Muhammet Emre DİRİ, Turgut ÇÜRÜK</i>	95
BİST Ana Metal Sanayi Sektöründe Faaliyet Gösteren Firmaların Finansal Analiz Yöntemleri İle Performanslarının Değerlendirilmesi <i>Semra AKSOYLU, Derviş BOZTOSUN, Melisa ÖZKAN DEMİR, Erhan ŞAHİN</i>	96
Raylı Sistemlerin Performans Değerlendirmesinde Bütünleşik Çok Kriterli Karar Verme Yaklaşımı: Küresel Ölçekte Karşılaştırmalı Bir İnceleme <i>Nimet ELMACIOĞLU</i>	97
Sürdürülebilirlik Raporlamasının Muhasebe Eğitimindeki Yeri <i>Sevim AĞAÇ</i>	98
Sağlık Turizminde ESG Performansı ve Yabancı Sermaye: Kurumsal İtibarın Rolü <i>Semahat GÖKER ÖZYÜREK</i>	99
The Impact of Repeated Jingle Use: an Experimental Study of Wearout Effects <i>Hayriye Nur BAŞYAZICIOĞLU, Asma SOFİZADAH</i>	100
Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi Davranışları: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Uygulama <i>Tuğba TÜLEGEN</i>	101
Markalaşmada Yapay Zekanın Rolü ve Etkisi <i>Elif KARA</i>	102

İÇİNDEKİLER – Tam Metin Bildiriler

Tüketici Güveni ve Harcama Davranışları: Türkiye Üzerine Bir Analiz <i>Adem AKTAŞ</i>	105
Türkiye’de Enflasyon Dinamikleri: Faiz, Döviz Kuru, Para Arzı ve Petrol Fiyatlarının ARDL Analizi <i>Adem AKTAŞ</i>	113
Transformation of Currency Risk into Interest Rate and Financial Market Risks in Resource-Rich Countries: In the Context of Economic Resilience of Azerbaijan <i>Altay MAHMUDOV</i>	123
Kritik Maden Lojistiğinde Küresel Eğilimler: Ekonomik Eksenli Bir Bibliyometrik-Sistematik Literatür Analizi <i>Burcu KEKLİK</i>	129
The Impact of Financial Development and Manufacturing Industry on Economic Growth: The Case of Kazakhstan <i>Hakan ATEŞ, Yeter AYDIN, Hesna YILDIRIM</i>	141
Risk Primi ile Döviz Kuru Arasında Nedensellik İlişkisi <i>Hasan Furkan KAPLAN</i>	151
Türkiye’de Ekonomik Güven Endeksinin Sanayi Üretimi Üzerindeki Etkisi: ARDL Modeli Analizi <i>Hasan Furkan KAPLAN</i>	161
An Examination of Women's Employment in the Tourism Sector: The Case of Sivas Province <i>Meral TUMAR, Dilek ŞAHİN ÇEVİK</i>	171
Çevresel Davranışların Yönlendirilmesinde Yeşil Vergiler ve Yeşil Dürtmelerin Karşılaştırmalı Analizi <i>Mevlûde HEYBETLİ KALKAN, Nadide Sevil TÛLÛCE</i>	179
When Does Consumer Confidence Predict Inflation? Regime-Dependent Panel Causality Evidence from 14 OECD Countries <i>Tayyibe Işıl DOĞAN</i>	193
Paternalist Devlet Anlayışı Çerçevesinde Günah Vergileri ve Sağlık Ekonomisine Etkileri <i>Nadide Sevil TÛLÛCE, Şükran Elif NALBANT</i>	203
Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri ile Oluşturulan Finansal Performans Skorlarının Hisse Getirileriyle İlişkisinin İncelenmesi: Almanya ve Hollanda Örneği <i>Özgül KİP KARAMERCİMEK, Yusuf AKGÛL</i>	217
ESG Policy Uncertainty and Stock Market Returns: Multi-Country Evidence from the 2020–2022 Regulatory Transition Period <i>Ali Osman ÖZTOP</i>	233
İklim Riskinin Finansal Kırılganlık Üzerindeki Etkileri: G7 Ülkelerinde Kredi Riski ve Sigorta Piyasaları Üzerine Ampirik Kanıtlar <i>Fahrettin PALA</i>	243
Kripto Varlıkların Finansal Sistem Bağlamında Değerlendirilmesi <i>Recep KARABULUT, Ahmet Emre TORAMAN</i>	251

BIST Banka Endeksinde Finansal Performans Değerlendirmesi: Merce-TriMetric Fusion Yaklaşımı <i>Yusuf KALKAN</i>	267
Tüketicilerin Benzersizlik İhtiyacının Demografik Özellikler Açısından İncelenmesi <i>Derya Fatma BİÇER, Nadire GÖKSU</i>	277
Does Perceived Technology Turbulence Increase Openness to Change? The Role of Accreditation and Quality Processes in Higher Education <i>Muhammed İkbâl DESTEBÂŞI, Emine ŞENER</i>	287
Strategy Determination Within the Framework of Strategic Agility: An Application in the Automotive Sector Using Multi-Criteria Decision-Making Methods <i>Gülbahar TÜRKMENÖĞLU, Şeyma Nur AYDIN</i>	297
Kültürel Boyutlarıyla Muhasebe: Muhasebe, Kültür ve Finansal Raporlama İlişkisinin Disiplinler Arası Analizi <i>Deniz Fatih ÜSTÜNDAĞ, Fehmi KARASİOĞLU</i>	309
The Continuity of Physical Workload in Modern Organizations: A Hidden Paradox in Work Design <i>Bekir UÇAR</i>	323
İş Yoğunluğunun Dağıtım Adaleti Algısına Etkisinde Psikolojik Güvenliğin Aracı Rolü: Akademisyenler Üzerine Yem Temelli Bir Analiz <i>Emre SEYREK</i>	333
Sürdürülebilirlik (ESG) Piyasa Değerini Nasıl Etkiliyor? S&P 500 Enerji Sektöründen Bir Kanıt <i>Ersin YENİSU</i>	343
Do Turkish Consumers Behave Differently Online and Offline? A Cultural Perspective on Digital vs. Traditional Buying Behavior <i>Rafî İSLAM, Abdülkadir ŞENCAN</i>	351
FUCOM Yöntemi ile İş Analizi Uygulama Adımlarının Önem Düzeylerinin Belirlenmesi: Tekstil Sektöründe Bir Uygulama <i>Harun DUMLU</i>	357
Türkiye Otomotiv Sektöründe Yıllara Göre Verimlilik Analizi: MEREC, LOPCOW ve CoCoSo Yöntemleri ile Bir Uygulama <i>Harun DUMLU</i>	363
Marka Aşkı ve Futbol Taraftarlığı: Adanaspor Taraftarları Üzerinde Bir Uygulama <i>Abdil ARIK</i>	371

T.C.
SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ

Sayı :E-30182376-900-682713
Konu :Düzenleme Kurulu/EFİ-2026

İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ DEKANLIĞINA

İlgi : 20.02.2026 tarihli ve E-36906035-010.99-682060 sayılı yazınız.

İlgi yazı kapsamında Üniversitemiz İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ile Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin işbirliğinde 14-15 Mayıs 2026 tarihlerinde Kayseri'de bu yıl dördüncüsü gerçekleştirilmesi planlanan "Uluslararası Ekonomi, Finans ve İşletme (EFİ-2026) Kongresinde Ek'te belirtilen öğretim elemanlarının "düzenleme kurulu" üyesi olarak görevlendirilmeleri Rektörlüğümüzce uygun görülmüştür.

Gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Ahmet ŞENGÖNÜL
Rektör

Ek:İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (3 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSE75RPEUZ Pin Kodu :54703

Belge Takip Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/cumhuriyet-universitesi-ebys>

Adres : Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Rektörlüğü Merkez/Sivas
Telefon:0 346 487 00 00 - 1996/2037 Faks:0 346 219 1110
e-Posta:ryaziisl@cumhuriyet.edu.tr Web:www.cumhuriyet.edu.tr
Kep Adresi:cumhuriyetuniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Erkan BERKETOĞLU
Unvanı: Bilgisayar İşletmeni
Dahili No: 1984

Evrak Tarih ve Sayısı: 03.04.2026-1050278

T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Personel Daire Başkanlığı

Sayı : E-62637355-903.07-1050278
Konu : Uluslararası Ekonomi, Finans ve
İşletme Kongresi "EFİ2026"

03.04.2026

İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ DEKANLIĞINA

İlgi : 30.03.2026 tarihli ve 1048191 sayılı yazınız

Üniversitemiz ev sahipliğinde ve Sivas Cumhuriyet Üniversitesi işbirliğiyle 14-15 Mayıs 2026 tarihleri arasında düzenlenecek olan Uluslararası Ekonomi, Finans ve İşletme Kongresi "EFİ2026" Düzenleme Kurulunda ilgi yazınızda isimleri belirtilen öğretim üyelerinin görevlendirilmesi ilgi yazınız ile istenilmektedir.

Adı geçen öğretim üyelerinin söz konusu düzenleme kurulunda görevlendirilmeleri Rektörlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Fatih ALTUN
Rektör

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : BSDHNTL1S3 Pin Kodu : 59862

Belge Takip Adresi :
<https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=5450&eD=BSDHNTL1S3&eS=1050278>

Adres: Yenidoğan Mahallesi Turhan Baytop Sokak No:1 38280 Talas KAYSERİ
Telefon:+90 352 437 49 16 Faks:+90 352 437 52 64
e-Posta:personel@erciyes.edu.tr Web:http://personel@erciyes.edu.tr
Kep Adresi:erciyesuni@hs01.kep.tr

Bilgi için: Mustafa Uçar
Unvanı: Şef
Tel No: 10612

Bu belge,güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Rektörlüğü tarafından 27.02.2026 tarihli ve E-30182376-900-682713 sayılı yazısı, Erciyes Üniversitesi Rektörlüğü tarafından 03.04.2026 tarihli ve E-62637355-903.07-1050278 sayılı yazısı gereği "Uluslararası Ekonomi Finans ve İşletme (EFİ-2026)" Kongresinde aşağıda belirtilen öğretim elemanlarının "Düzenleme Kurulu" üyesi olarak görevlendirilmeleri uygun görülmüştür.

Düzenleme Kurulu Listesi

Prof. Dr. Levent ÇITAK (Kongre Başkanı)	Erciyes Üniversitesi
Prof. Dr. Kivanç Halil ARIÇ (Düzenleme Kurulu Başkanı)	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Doç. Dr. Melike DEDEOĞLU (Düzenleme Kurulu Başkan Yardımcısı)	Erciyes Üniversitesi
Prof. Dr. Asuman AKDOĞAN	Erciyes Üniversitesi
Prof. Dr. Ekrem ERDEM	Erciyes Üniversitesi
Prof. Dr. Gülay ERCİNS	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Prof. Dr. Hayriye ATİK	Erciyes Üniversitesi
Prof. Dr. Leyla LEBLEBİCİ KOÇER	Erciyes Üniversitesi
Prof. Dr. Recep ULUCAK	Erciyes Üniversitesi
Prof. Dr. Şaban UZAY	Erciyes Üniversitesi
Prof. Dr. Veli AKEL	Erciyes Üniversitesi
Doç. Dr. Adem BABACAN	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Doç. Dr. Esra KAHYA ÖZYİRMİDOKUZ	Erciyes Üniversitesi
Doç. Dr. Kumru YALÇINKAYA	Erciyes Üniversitesi
Doç. Dr. Zübeyde ŞENTÜRK ULUCAK	Erciyes Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül TOY	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Engin DURSUN	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mualla AKÇADAĞ	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Arş. Gör. Rabia DEMİRKAN	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
SEKRETERYA	
Arş. Gör. Dr. Murat RUHLUSARAÇ	Erciyes Üniversitesi
Arş. Gör. Dr. Savaş SAVAŞ	Erciyes Üniversitesi
Öğr. Gör. Dr. Sabri GÜNGÖR	Erciyes Üniversitesi
Arş. Gör. Atilla Ali KADİMOĞLU	Erciyes Üniversitesi

Bilim Kurulu Listesi

EKONOMİ ALANI

Prof. Dr. Adem Üzümcü	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	
Prof. Dr. Afşin Şahin	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	
Prof. Dr. Betül Altay Topcu	Kayseri Üniversitesi	
Prof. Dr. Birol Mercan	Necmettin Erbakan Üniversitesi	
Prof. Dr. Bünyamin Bacak	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	
Prof. Dr. Cem Işık	Anadolu Üniversitesi	
Prof. Dr. Dilek Özdemir	Atatürk Üniversitesi	
Prof. Dr. Dilek Şahin Çevik	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	
Prof. Dr. Fahriye Öztürk	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	
Prof. Dr. Fehim Bakırcı	Atatürk Üniversitesi	
Prof. Dr. Ferda Halicioğlu	University Of Bradford	İngiltere
Prof. Dr. Ferda Yerdelen Tatoğlu	İstanbul Üniversitesi	
Prof. Dr. Ferhat Pehlivanoğlu	Kocaeli Üniversitesi	
Prof. Dr. Fetullah Akın	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	
Prof. Dr. Filiz Kutluay Tutar	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	
Prof. Dr. Gülbahar Üçler	Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	
Prof. Dr. Halil Altıntaş	Erciyes Üniversitesi	
Prof. Dr. Halil İbrahim Aydın	Batman Üniversitesi	
Prof. Dr. Harun Bal	Çukurova Üniversitesi	
Prof. Dr. Hatice Erkekoğlu	Kayseri Üniversitesi	
Prof. Dr. Hayriye Atik	Erciyes Üniversitesi	
Prof. Dr. Hüseyin Ağır	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	
Prof. Dr. Ivan Wallan Tertuliano	Anhembi Morumbi University	Brezilya
Prof. Dr. İbrahim Arslan	Gaziantep Üniversitesi	
Prof. Dr. İlkay Noyan Yalman	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	
Prof. Dr. İrfan Kalaycı	İnönü Üniversitesi	
Prof. Dr. İzzet Taşar	Fırat Üniversitesi	
Prof. Dr. Ljubomir Kekenovski	Ss Cyril And Methodius -Skopje	Kuzey Makedonya
Prof. Dr. Levent Gökdemir	İnönü Üniversitesi	
Prof. Dr. Mahmut Bilen	Sakarya Üniversitesi	
Prof. Dr. Mehme Kaya	Dicle Üniversitesi	
Prof. Dr. Mehmet Dikkaya	Kırıkkale Üniversitesi	
Prof. Dr. Merter Mert	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	
Prof. Dr. Neşe Algan	Çukurova Üniversitesi	
Prof. Dr. Nur Dilbaz Alacahan	Çanakkale Onsekiz Mart	
Prof. Dr. Oğuz Öcal	Kayseri Üniversitesi	
Prof. Dr. Sabri Azgün	Atatürk Üniversitesi	
Prof. Dr. Selahattin Toğay	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	
Prof. Dr. Serap Barış	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	
Prof. Dr. Serap Bedir Kara	Erzurum Teknik Üniversitesi	
Prof. Dr. Suat Uğur	Çanakkale Onsekiz Mart	
Prof. Dr. Sumru Altug	American University Of Beirut	

Prof. Dr. Tahsin Bakırtaş	Sakarya Üniversitesi	
Prof. Dr. Tayfur Bayat	İnönü Üniversitesi	
Prof. Dr. Türker Şimşek	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	
Prof. Dr. Yusuf Bayraktutan	Kocaeli Üniversitesi	
Prof. Dr. Yüksel Bayraktar	Ankara Üniversitesi	
Doç. Dr. Ali Rıza Aktaş	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	
Doç. Dr. Aleksandra Tošović-Stevanović	Institute Of International Politics And Economics	Sırbistan
Doç. Dr. Burhan Durgun	Dicle Üniversitesi	
Doç. Dr. Cansel Oskay	Mersin Üniversitesi	
Doç. Dr. Curaxina Svetlana	Comrat State University	Moldova
Doç. Dr. Eduard Marinov	New Bulgarian University	
Doç. Dr. Fatih Yeter	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	
Doç. Dr. Fatma Fehime Aydın	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	
Doç. Dr. Fatma Ünlü	Erciyes Üniversitesi	
Doç. Dr. Ferid Önder	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	
Doç. Dr. Funda Durgun	Dicle Üniversitesi	
Doç. Dr. Gülferah Ertürkmen	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	
Doç. Dr. Gülten Dursun	Kocaeli Üniversitesi	
Doç. Dr. Hande Aksöz Yılmaz	Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	
Doç. Dr. Nihat Doğanalp	Selçuk Üniversitesi	
Doç. Dr. Ömer Can Çevik	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	
Doç. Dr. Özge Buzdağlı	Atatürk Üniversitesi	
Doç. Dr. Özgür Koçbulut	Tokat Gop Üniversitesi	
Doç. Dr. Özlem Topçuoğlu	Atatürk Üniversitesi	
Doç. Dr. Razia Abdieva	Kyrgyz-Turkish Manas University	Kırgızistan
Doç. Dr. Siok Kun Sek	Universiti Sains Malaysia	Malezya
Doç. Dr. Şerife Merve Koşaroğlu	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	
Doç. Dr. Veysel Yılmaz	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	
Doç. Dr. Yavuz Kağan Yasim	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	
Doç. Dr. Yavuz Özek	Fırat Üniversitesi	
Doç. Dr. Yunus Emre Birol	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	
Doç. Dr. Yunus Gülcü	Fırat Üniversitesi	
Doç. Dr. Tahir Mahmutefendic	The Sarajevo School Of Science And Technology	Bosna Hersek
Dr. Öğr. Üyesi Arzu Tural Dikmen	Atatürk Üniversitesi	
Dr. Öğr. Üyesi Cengiz Samur	Kırıkkale Üniversitesi	
Dr. Öğr. Üyesi Engin Dursun	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	
Dr. Öğr. Üyesi Esmâ Erdoğan	Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi	
Dr. Öğr. Üyesi Khang Yi Sim	Universiti Tunku Abdul Rahman	Malezya
Dr. Öğr. Üyesi Mert Şakı	Artvin Çoruh Üniversitesi	
Dr. Öğr. Üyesi Musa Keskin	İstanbul Aydın Üniversitesi	
Dr. Öğr. Üyesi Nuran Halise Belet	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	
Dr. Öğr. Üyesi Oktay Aktürk	Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	
Dr. Öğr. Üyesi Selma Büyükkantarıcı Tolgay	Kayseri Üniversitesi	
Dr. Öğr. Üyesi Şükrü İnan	İnönü Üniversitesi	
Dr. Öğr. Üyesi Wai Mun, Har	Universiti Tunku Abdul Rahman	Malezya
Dr. Alhaji Abdullahi Gwani	Saadu Zungur University, Bauchi State Nigeria	Nijerya
Dr. Ana Cerneva	University Of Economic Studies Of The Republic Of Moldova	Moldova
Dr. Chrysanthi Balomenou	Epoka University	
Dr. Merve Ekici	Çukurova Üniversitesi	
Dr. Wisam Samarah	Al-Quds Open University	Filistin

FİNANS ALANI

Prof. Dr. Adalet Hazar	Başkent Üniversitesi	
Prof. Dr. Ahmet Uğur	İnönü Üniversitesi	
Prof. Dr. Ali Bayrakdaroğlu	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	
Prof. Dr. Atilla Gökçe	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	
Prof. Dr. Ebru Demirci	İstanbul Üniversitesi	
Prof. Dr. Erkan Poyraz	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	
Prof. Dr. Guray Küçükkoçaoğlu	Başkent Üniversitesi	
Prof. Dr. Güven Sayılğan	Ankara Üniversitesi	
Prof. Dr. Hakan Aygören	Pamukkale Üniversitesi	
Prof. Dr. Murat Atan	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	
Prof. Dr. Onur Gözbaşı	Nuh Naci Yazgan Üniversitesi	
Prof. Dr. Şenol Babuşcu	Başkent Üniversitesi	
Prof. Dr. Turan Öndeş	Atatürk Üniversitesi	
Prof. Dr. Turhan Korkmaz	Mersin Üniversitesi	
Doç. Dr. Akram Rahhal	Al-Quds University	Filistin
Doç. Dr. Bahadır Karakoç	Samsun Üniversitesi	
Doç. Dr. Barış Aksoy	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	
Doç. Dr. Esengül Salihoğlu	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	
Doç. Dr. İsmail Elagöz	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	
Doç. Dr. Mehmet Apan	Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	
Doç. Dr. Seçkin Arslan	Kayseri Üniversitesi	
Doç. Dr. Sevgi Sümerli Sarıgül	Kayseri Üniversitesi	
Doç. Dr. Yüksel İltaş	Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	
Dr. Öğr. Üyesi Ahmed Alsayed	Universiy Of Bergamo	İtalya
Dr. Öğr. Üyesi Esra Aydın Ünal	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	
Dr. Öğr. Üyesi Esra Kangal	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	
Dr. Öğr. Üyesi Osman Kartal	Düzce Üniversitesi	
Dr. Öğr. Üyesi Seda Turnacıgil	Toros Üniversitesi	
Dr. Öğr. Üyesi Tuba Gülcemal	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	
Dr. Bayarmaa Dorjnarant	Mongolian University Of Science And Technology	Moğolistan
Dr. Zeyno Konca	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	

İŞLETME ALANI

Prof. Dr. A. Asuman Akdoğan	Erciyes Üniversitesi	
Prof. Dr. Abdulvahap Baydaş	Düzce Üniversitesi	
Prof. Dr. Ahmet Güven	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	
Prof. Dr. Akin Marşap	İstanbul Aydın Üniversitesi	
Prof. Dr. Aleksandar Erceg	J.J. Strossmayer University Of Osijek	Hırvatistan
Prof. Dr. Atılhan Naktiyok	Atatürk Üniversitesi	
Prof. Dr. Aytekin Fırat	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	
Prof. Dr. Berrin Filizöz	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	
Prof. Dr. Cemalettin Aktepe	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	
Prof. Dr. Cenk Sözen	Başkent Üniversitesi	
Prof. Dr. Enis Baha Biçer	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	
Prof. Dr. Eyyup Yaras	Akdeniz Üniversitesi	
Prof. Dr. Fehmi Karasioğlu	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	
Prof. Dr. Fikret Çankaya	Karadeniz Teknik Üniversitesi	
Prof. Dr. Goranka Knezevic	Singidunum University	Sırbistan
Prof. Dr. H. Nejat Basım	Başkent Üniversitesi	
Prof. Dr. İsmail Bekci	Süleyman Demirel Üniversitesi	

Prof. Dr. Kazım Develioğlu	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	
Prof. Dr. Lutfiye Özdemir	İnönü Üniversitesi	
Prof. Dr. Mehmet İsmail Yağcı	Mersin Üniversitesi	
Prof. Dr. Mustafa Gülmez	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	
Prof. Dr. Mustafa Zihni Tunca	Süleyman Demirel Üniversitesi	
Prof. Dr. Ömür Nt Özmen	İzmir Tınaztepe Üniversitesi	
Prof. Dr. Selahattin Yavuz	Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	
Prof. Dr. Vladan Pavlovic	University Of Pristina In Kosovska Mitrovica	Sırbistan
Prof. Dr. Yavuz Demirel	Çankırı Karatekin Üniversitesi	
Prof. Dr. Zeliha Eser	Başkent Üniversitesi	
Doç. Dr. Ali Özgür Karagülle	İstanbul Üniversitesi	
Doç. Dr. Bahadır Fatih Yıldırım	İstanbul Üniversitesi	
Doç. Dr. Ceylan Bozpolat	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	
Doç. Dr. Cihat Kartal	Kırıkkale Üniversitesi	
Doç. Dr. Dejan Jovanović	University Of Kragujevac, Faculty Of Economics	Sırbistan
Doç. Dr. Ebrucan İslamoğlu	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	
Doç. Dr. Elif Boyraz	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	
Doç. Dr. Emine Şener	Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	
Doç. Dr. Münevver Katkat Özçelik	Artvin Çoruh Üniversitesi	
Doç. Dr. Sanja Dobrićanin	University Of Pristina In Kosovska Mitrovica	Sırbistan
Doç. Dr. Sin Yin Teh	Universiti Sains Malaysia	Malezya
Doç. Dr. Turgut Karabulut	Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	
Doç. Dr. Yasemin Kaya	Kayseri Üniversitesi	
Dr. Öğr. Üyesi Derya Kutlu	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	
Dr. Öğr. Üyesi Esra Ulukök	Kırıkkale Üniversitesi	
Dr. Öğr. Üyesi Lim Kah Boon	Multimedia University	Malezya
Dr. Öğr. Üyesi Menekşe Kılıçarslan	İstanbul Topkapı Üniversitesi	
Dr. Öğr. Üyesi Muhammed Kürşad Dursun	Artvin Çoruh Üniversitesi	
Dr. Öğr. Üyesi Nalan Gülten Akın	Yozgat Bozok Üniversitesi	
Dr. Öğr. Üyesi Özlem Akbulut Dursun	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	
Dr. Öğr. Üyesi Serhat Karaoğlu	Kırıkkale Üniversitesi	
Dr. Öğr. Üyesi Yalçın Yalman	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	
Dr. Öğr. Üyesi Yeo Sook Fern	Multimedia University	Malezya
Dr. Ng Wei Chien	Universiti Sains Malaysia	Malezya
Dr. Shubee Soon	Tunku Abdul Rahman University	Malezya
Dr. Soh Keng Lin	Monash University Malaysia	Malezya
Dr. Soh Keng Lin	Monash University Malaysia	Malezya

ÖN SÖZ

Ekonomi Finans ve İşletme Kongresi (EFİ-2026) Erciyes Üniversitesi ev sahipliğinde ve Sivas Cumhuriyet Üniversitesi işbirliğiyle 14-15 Mayıs 2026 tarihlerinde Erciyes Üniversitesi İİBF, Kayseri’de düzenlenmiştir. 2026 yılında dördüncüsü düzenleniş olan EFİ Kongrelerinin amacı ekonomi, finans ve işletme alanlarında güncel gelişmeleri tartışmak, gelecekteki akademik iş birliklerini sağlamak ve bir araştırma ağı oluşturmak için akademisyenleri ve lisansüstü öğrencilerini bir araya getirmektir.

EFİ-2026 Kongresi dönem başkanlığını yürüten Erciyes Üniversitesi İİBF Dekanı Prof. Dr. Levent ÇITAK’a ve kongre sürecinde görev alan düzenleme kurulu üyelerine, bildirilerin değerlendirilmesine katkıda bulunan bilim kurulu üyelerine teşekkürlerimi sunarım.

EFİ-2026 Kongresi’ne kıymetli vakitlerini ayırarak katılım sağlayan davetli konuşmacılarımıza; Prof. Dr. Recep ULUCAK, Dr. Klairoong Hawa PHAIROR, Kayseri Pancar Ekicileri Kooperatifi YKB Hüseyin AKAY ve Türkiye Bankalar Birliği Genel Sekreteri Nurullah BAKIR’a katılımlarından dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca EFİ-2026 Kongresi’ne sponsorluk desteği sağlayan Ekol Lojistik Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Ahmet MUSUL’a ve Kayseri Pancar Ekicileri Kooperatifi YKB Hüseyin AKAY’a sağlanmış oldukları desteklerden dolayı teşekkürlerimi sunarım.

EFİ2026 Düzenleme Kurulu Başkanı

Prof. Dr. Kivanç Halil Arıç